

**İZMİR MİLLETVEKİLİ
SAYIN MURAT ÇEPNİ'NİN
TBMM 7/20040 ESAS SAYILI
YAZILI SORU ÖNERGESİNE
İLİŞKİN SORULAR VE CEVAPLARI**

SORULAR

Kocaeli Derince'de Merkim Endüstri Ürünleri A.Ş. firmasına ait bir depoda 2000-3000 ton arasında olduğu tahmin edilen HCH (*heksaklosiklohekzan* ve DDT (*Dichlorodiphenyltrichloroethane*) atığı bulunmaktadır. HCH ve DDT karsinojenik, doğada kalıcı kirliliğe yol açan ve canlılarda birikim yapan toksik, kalıcı organik kirletici (KOK) olarak nitelendirilen kimyasal maddelerdir. 1950'li yıllardan 1980'li yılların sonlarına kadar tarımsal üretimde pestisit olarak kullanılmış olan bu kimyasallar Türkiye'de 1985 yılında yasaklanmıştır. Çevre ve Şehircilik Bakanlığı, 2006 yılında Derince' deki bu kimyasalların bertarafına karar verilmiştir. Kimyasalların bertarafı için Aralık 2006 tarihinde açılan uluslararası ihale ile Alman AVG firmasıyla sözleşme imzalanmış ve Almanya'ya taşınarak bertaraf edilmesine karar verilmiştir. Ancak kimyasalların sadece belirli bir kısmı bertaraf için yurtdışına gönderilebilmiştir ve atıklar uzun yıllardır özensiz bir şekilde, atık saklama koşullarına uymayan depolarda tutulmaktadır.

Türkiye'nin kabul edilen deprem gerçeği vardır. Meydana gelecek bir depremde bu bölgede bulunan HCH ve DDT atıkları, su kaynaklarında, toprakta, insan ve çevre sağlığında telafisi imkansız zararlara neden olacaktır. Deniz suyuna karışması durumunda ise kalıcı bir çevre kirliliği oluşacaktır. Çevrenin, doğanın ve insan sağlığının korunması Anayasa, yasalar ve Türkiye'nin taraf olduğu uluslararası sözleşmelerle güvence altına alınmıştır. Çevre felaketleri yaşanmadan önce gerekli önlemlerin alınması hükümetin önceliği olmalıdır.

Bu bağlamda;

1-Alman AVG firması ile imzalamayan sözleşmeye rağmen HCH ve DDT atıklarının bertaraf işlemi tamamlanmamıştır. Ölümcül etkileri bulunan atıkların bertaraf işlemi ne zaman tamamlanacaktır? Bertaraf işlemi kimler tarafından ne şekilde yapılacaktır? Bunun için Bakanlığınızın bir çalışması var mıdır?

2-Kocaeli Derince'de kaç ton HCH ve DDT atığı bulunmaktadır? Şimdiye kadar kaç tonu Almanya'da bertaraf edilmiştir? Bu işlemin maliyeti ne kadardır? Kaynak ne şekilde sağlanmıştır?

3-Derince'de Merkim Endüstri Ürünlerine ait depoda bulunan HCH ve DDT kimyasalları ne şekilde muhafaza edilmektedir? Buldukları depo yönetmeliklere uygun mudur? Bakanlığınız bu konuda gerekli denetimleri yapmakta mıdır?

4-Olası depremde insanların ve çevrenin zarar görmemesi için bu kimyasalların yaratacağı tehlikeye karşı hangi önlemler alınmıştır? Bu konuda firma ile işbirliği yapılmakta mıdır?

5-Derince'de depolanan bu tehlikeli kimyasallar toz şeklinde uzun yıllardır orada bulunmaktadır. Bunların çevreye yayılma ve suya karışma ihtimali de vardır. Kocaeli'nde düzenli olarak, toprağın, yeraltı ve üstü sularının, körfez suyunun incelenmesi yapılmakta mıdır? Şimdiye kadar toprakta, yeraltı ve yerüstü su kaynaklarında bu kimyasallardan kaynaklı bir kirlilik tespit edilmiş midir?

6-İnsan ve çevre sağlığı açısından kimyasalların doğru bir şekilde sınıflandırılması ve depolanması çok önemli bir konudur. Türkiye bu konuda taraf olduğu uluslararası

sözleşmelerin de gereği olarak üstüne düşen sorumlulukları yerine getirmekte midir? Firmalarla gerekli işbirliği yapılmakta mıdır? Kimyasal madde depolarının depreme dayanıklı olup olmadıkları kontrol edilmekte midir? Bu konuda nasıl bir çalışmanız vardır?

7-Avrupa Birliği verilerine göre Türkiye en çok pestisit satılan ülkelerin başında gelmektedir. Çevre ve insan sağlığını korumak amacıyla özellikle kalıcı organik kirletici sınıftan kimyasalları yasaklamak veya büyük ölçüde kısıtlamak için Bakanlığımızın bir çalışması var mıdır?

CEVAPLAR

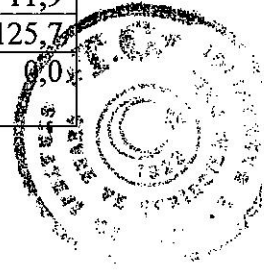
1-Mezkur sahada yer alan atıkların bertarafı ile ilgili saha sahibi tarafından çeşitli sözleşmeler kapsamında bertaraf çalışmaları yürütülmüştür. 2013 yılında, Bakanlığımız tarafından Küresel Çevre Fonuna yapılan proje başvurusunun proje hazırlık çalışmaları başlamasıyla birlikte sahada Bakanlığımız bilgisi dışında herhangi bir çalışma yürütülmemiştir. 2015 yılında ilgili projenin imzalanmasıyla birlikte sahanın detaylı saha incelemesi, uluslararası sözleşmelere uygun bir şekilde gerçekleştirilecek operasyonel plan, sahada yer alan atıkların ihale edilmesine ilişkin teknik şartnameler de dahil olmak üzere detaylı saha değerlendirme çalışmalarına başlanmıştır. Bu değerlendirme çalışmalarının neticesinde Bakanlığımız kontrolünde BM Kalkınma Programı (UNDP) uygulayıcılığında belirlenen iş planına göre çalışmalar yürütülmektedir.

2-Kalıcı Organik Kirletici Stoklarının Bertarafı ve KOK Salımlarının Azaltılması Projesinde, yukarıda belirtildiği gibi 2013 yılına kadar yapılan, yaklaşık 540 tonluk bertaraf işlemi saha sahibi uhdesinde ve finansmanında, Almanya'daki farklı tesislere gönderilerek gerçekleştirilmiştir.

Projenin UNDP sorumluluğunda yürütülen ve Merkim Endüstri A.Ş depo alanında bulunan atıklarının da yer aldığı bileşen kapsamında; KOK atıklarından, projenin başlangıcında gerçekleştirilen değerlendirme çalışmaları sonucunda yapılan iş planına göre ilk fazda, ilk 3 depoda bulunan 244,6 ton Kalıcı Organik Kirletici (KOK) ve KOK'la kirlenmiş atık, Bakanlığımız kontrolünde ve UNDP teknik ekibi tarafından verilen teknik şartnameye uygun olarak ve saha sahibinin finansmanı ile İzaydaş'ta bertaraf ettirilmiştir. Atıklardan temizlenen bu depolar, sahadan paketlenmemiş atığın çıkarılmaması amacıyla, şu an diğer üç depoda yer alan ana stoğun BM onaylı varil/bigbaglerle paketlenmesi için kullanılmaktadır.

Diğer 3 depoda bulunan, yaklaşık 2.010 ton KOK atığı ise, UNDP tarafından açılan uluslararası ihale sonucunda proje kapsamında bertaraf edilmesi öngörülmüştür. Ancak, değerlendirme süresi yaklaşık 9 ayı bulan ihalede alınan finansal tekliflere göre; proje bütçesi ile 1.638 ton KOK atığı bertaraf ettirilecek olup, kalan 372 ton ise saha sahibi tarafından bertaraf ettirilmesi sağlanacaktır. Firma tarafından 2019 yılı Haziran ayında sahada çalışmalar başlamış olup şu ana kadar paketlenen ve gönderimi yapılan atık miktarı aşağıdaki tabloda verilmiştir.

Yapılan İşlem	Ağırlık (Ton)
Toplam Paketlenen KOK Atığı	981,9
Toplam Paketlenen KOK'la Kirlenmiş Atık	11,9
Paketlenen ve Yakma Tesisine İletilen KOK Atığı	856,2
Paketlenen ve Yakma Tesisine İletilen KOK'la Kirlenmiş Atık	11,9
Paketlenen ve Merkim Deposunda Depolanan KOK Atığı	125,7
Paketlenen ve Merkim Deposunda Depolanan KOK'la Kirlenmiş Atık	0,0

3-Merkim Depo Sahasındaki atıklar, kapalı bir depo içerisinde muhafaza edilmekte olup, çalışmalar başlamadan önce hasarlı olan bölgelerde onarma işlemleri yapılmıştır. Depo, Kocaeli Çevre ve Şehircilik İl Müdürlüğü gözetiminde açılıp, çalışmalar bittikten sonra da kapı kapatılıp, mühürlenmektedir. UNDP'nin saha çalışmaları esnasında sürekli olarak görevlendirdiği bir Saha Gözetim Mühendisi ve bağımsız denetim firmasını temsilen bir Saha Gözetim Yardımcısı bulunmaktadır. Her gün ve haftalık olarak, Bakanlığımıza ve UNDP'ye yapılan çalışmalar hakkında raporlamalar yapılmaktadır.

4-Proje kapsamında açılan uluslararası ihaleyi kazanan bağımsız değerlendirme firması tarafından "Saha Tanımlama Araştırması ve Değerlendirme Raporu" hazırlanmış olup, bu rapor doğrultusunda müşavir firma tarafından doğal afetler için "Acil Eylem Planı" oluşturulmuştur.

5-Projenin başlangıcında yapılan saha değerlendirme çalışmaları Proje web sitesinde yayımlanmış olup (<https://kalicikirleticiler.com/>) değerlendirme ve izleme raporundan da görülebileceği üzere, iş başlangıcından önce depo içinde ve çevresinde değerlendirme ve izleme çalışmaları yapılmış ve raporlanmıştır. Bu çalışmalara göre depo zemininde yer alan betondan, depo duvarlarından, yeraltı kaynağından ve topraktan numuneler alınmış olup, yeraltı suyuna herhangi bir sızıntı tespit edilmemiştir. Bunun yanında, sahada yer alan atıklar ilk üretildiğinde toz halinde olsa da, yıllara sair süreçte nemlenmiş ve katılaşmış olup, bu sebeple insan sağlığı ve çevre açısından risk teşkil edecek bir emisyon seviyesine ulaşmamaktadır. Ancak, sahada yapılacak paketleme ve taşıma işlemleri esnasında olası bir tozumaya karşı Teknik şartnamede de gerekli kıstaslar belirlenmiş ve ona göre uygun teçhizatla çalışmalar gerçekleştirilmektedir. Yüklenici firma tarafından iç ve dış hava kalitesi ölçümleri yapılmakta ve raporlanmaktadır.

6-Ülkemiz Kalıcı Organik Kirleticilere ilişkin Stockholm Sözleşmesi'ni 23 Mayıs 2001 tarihinde imzalanmış ve 12 Ocak 2010 tarihi itibarıyla de taraf olmuştur. Bu tarihten itibaren de Sözleşmenin getirdiği tüm yükümlülükleri titizlikle yerine getirmekte ve ulusal mevzuatı oluşturmaktadır. Bu bağlamda, her iki yılda bir Ulusal Uygulama Planını Sözleşme Sekreteryasına sunmaktadır. Ayrıca, 14 Kasım 2018 tarih ve 30595 sayılı "Kalıcı Organik Kirleticiler Hakkında Yönetmelik" yayımlanarak, KOK'ların imalatının, piyasaya arzının ve kullanımının yasaklanmasına, en kısa sürede aşamalı olarak kullanımdan kaldırılmasına veya kısıtlanmasına, mümkün olduğunca ortadan kaldırma amacıyla, bu maddelerin salımlarının en aza indirilmesine, ve bu maddelerden oluşan, bunları içeren veya bu maddelerin herhangi biri tarafından kirletilmiş atıkların yönetimine ilişkin yaptırımlar getirilmiştir.

Ayrıca, 2 Mart 2019 tarih ve 30702 sayılı "Büyük Endüstriyel Kazaların Önlenmesi ve Etkilerinin Azaltılması Hakkında Yönetmelik" kapsamında kimyasal madde bulunduran tesislere yönelik önlemler uluslararası standartlara uygun şekilde belirlenmiştir.

7-Bakanlığımız ve Tarım ve Orman Bakanlığı koordinasyon içerisinde çalışmaktadır. Stockholm Sözleşmesi kapsamında bulunan ve KOK özelliği gösteren pestisitlerin tamamı ülkemizde yasaktır.

